Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

AZIZJON HIKMATOV BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2015/18582**
Karar Tarihi : **10/5/2017**

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
M. Emin KUZ
Raportör : Mahmut Serhat MAHMUTOĞLU
Başvurucu : Azizjon HIKMATOV
Vekili : Av. Uğur YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, öldürülme veya kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/12/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin yürütmesinin tedbiren durdurulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

4. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca tedbir talebinin Bölüm tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden İçtüzük'ün 73. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm tarafından İçtüzük'ün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve ilgili kurumlardan temin edilen bilgilere göre olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1984 doğumlu olup Özbekistan vatandaşıdır.

10. Başvurucu, 2009 yılında yasal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır.

11. Başvurucu; Taşkent Devlet İktisat Üniversitesinde öğrenci olduğu dönemde ülke yönetimi aleyhine siyasi tavır takındığını, gençlik hareketlerine katılması nedeniyle hedef hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinini özgürce yaşamak ve bu konuda çalışmalar yapmak isteyen kişilerin baskı ve zulüm gördüğünü belirterek Türkiye'den uluslararası koruma talebinde bulunmuştur.

12. Başvurucu, uluslararası koruma talebine ilişkin işlemlerini tamamlamak üzere Gaziantep'e yönlendirilmiştir.

13. Başvurucu, burada tanıştığı Özbekistan vatandaşı S.K. ile evlenmiş ve bu evlilikten 2011 ve 2012 doğumlu iki çocuğu olmuştur.

14. Başvurucu ve ailesine uluslararası koruma taleplerine ilişkin işlemler sonuçlanıncaya kadar Gaziantep'ten izinsiz ayrılmamak koşuluyla geçici ikamet izni verilmiştir.

15. Başvurucu, aynı gerekçeyle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine (BMMYK) de iltica başvurusunda bulunmuştur.

16. BMMYK tarafından yapılan değerlendirme neticesinde başvurucuya 30/6/2010 tarihinde geçici mülteci statüsü verilmiştir.

17. Başvurucu 15/3/2015 tarihinde, Kilis Emniyet Müdürlüğüne bağlı ekipler tarafından durdurulan Suriye plakalı bir araçta yakalanmış ve üzerinde kimliğini tespite yarayacak herhangi bir belge bulunmadığı anlaşılmıştır.

18. Emniyet yetkilileri başvurucunun yanındaki dört kişiyle birlikte yasa dışı yollardan Suriye'deki çatışma bölgelerine geçmeye çalıştığını değerlendirmişlerdir.

19. Başvurucu ise Gaziantep'te iş olanaklarının sınırlı olması nedeniyle birtakım eşyaları satmak üzere Suriye'ye gitmeye karar verdiğini, araç şoförü ile ücret karşılığında anlaştığını, aracın kolluk görevlileri tarafından durdurulduğunu, araçta yapılan arama sonucunda polislerin kime ait olduğu belirli olmayan bir adet kamuflaj olarak tabir edilen elbise (kışlık mont) bulunduğunu söylediklerini ifade etmiştir.

20. Başvurucu ayrıca, Kilis ilinin karşısında bulunan ve güvenli bölge olarak nitelendirilen binlerce sivilin yaşadığı Azez Bölgesi'ne geçmeye çalıştığını, Arapça bildiğini, ticaret ve pazarlama eğitimi aldığını, çatışma bölgesine gitmek gibi bir amacının olmadığını dile getirmiştir. Başvurucu, Arapça bildiğini ve pazarlama konusunda aldığı eğitimleri gösteren belge ve sertifikalar sunmuştur.

21. Anılan gelişmeler üzerine başvurucunun uluslararası koruma talebi, Batman Valiliği Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından reddedilmiş; başvurucu hakkında yurda giriş yasağı (G-87) kararı alınmış ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle 14/5/2014 tarihinde başvurucunun sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

22. Başvurucu tarafından anılan kararın iptali istemiyle açılan dava, Batman İdare Mahkemesinin (İdare Mahkemesi) 4/11/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın değerlendirme kısmı şöyledir:

> *"Dosyanın incelenmesinden, Özbekistan uyruklu davacının, 2009 yılında Türkiye'ye giriş yaptığı, Birleşmiş Milletler Ankara Bürosu'na giderek sığınma talep etmesi üzerine davacıyı Gaziantep İli'ne sevk ettikleri ve 2009 yılından bu yana Gaziantep'te sığınmacı olarak kaldığı, Kilis TEM Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından 15/03/2015 günü saat 16:30 sıralarında şüphe*

üzerine durdurulan Suriye plakalı Mitsubishi marka araçta Suriye'ye gitmek üzere hazırlık yapan 5 kişinin tespit edildiği, davacının da bu 5 kişinin arasında olduğu, araç kontrol edildiğinde davacının çantasında savaş alanında kullanılmaya elverişli kamuflaj elbisesi ve ayakkabı bulunduğu, buna karşın üzerilerinde kendilerini tanıtıcı hiçbir belge bulunamadığı, illegal yollardan ülkeye giriş yaptıklarının tespit edildiği ve haklarında pasaportsuz olmaktan dolayı işlem yapıldığı, ayrıca Kilis Valiliği'nce 16/03/2015 tarihinde haklarında 6458 sayılı Kanunun 9. maddesi kapsamında Türkiye'ye giriş yasağı kararı alındığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 16/03/2015 tarih ve 2606 sayılı yazısı ile de davacı ile birlikte 5 kişinin Kilis İli'nde geri gönderme merkezi bulunmaması sebebiyle Batman Geri Gönderme Merkezi'ne sevkinin uygun görüldüğü ve Batman'a getirildikleri, geri gönderme merkezinde iken davacının uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu ancak Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı'nın 12/04/2015 tarih ve 489 sayılı yazısı ile başvurusunun reddedilerek durumunun 6458 sayılı Kanunun 54/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinin bildirildiği, öte yandan davacı hakkında genel güvenlik gerekçesiyle alınmış G-87 tahdit kaydı bulunduğu ve çatışma bölgeleriyle bağlantılı olduğunun değerlendirildiği, 14/05/2015 tarih ve 732 sayılı işlemle 6458 sayılı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d), (h) ve (i) bentleri gereği sınır dışı edilmesine karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, uluslararası koruma talebi reddedilen ve 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 1. fıkrası kapsamında kalan davacının sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

23. Anılan kararda, başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde Özbekistan'da öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin iddiaları hakkında herhangi bir araştırma veya değerlendirmeye yer verilmemiştir.

24. Bu karar başvurucu tarafından 4/12/2015 tarihinde öğrenilmiş olup aynı tarihte bireysel başvuruda bulunulmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

25. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "*Kapsam*" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" *(1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını kapsar.*

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır."

26. 6458 sayılı Kanun'un "*Geri gönderme yasağı*" kenar başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"*Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.*"

27. 6458 sayılı Kanun'un 29/10/2016 tarihli ve 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmündc Kararname'nin (676 sayılı KHK) 35. maddesiyle değişik "*Sınır dışı etme kararı*" kenar başlıklı 53. maddesi şöyledir:

"*(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.*

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancının rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde '54 üncü maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri ile ikinci fıkrası kapsamındakiler hariç' yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez."

28. 6458 sayılı Kanun'un 676 sayılı KHK'nın 36. maddesiyle değişik "*Sınır dışı etme kararı alınacaklar*" kenar başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"*(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:*

a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler

b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar

c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar

ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar

d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar

e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler

f) İkamet izinleri iptal edilenler

g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler

ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler

h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler

ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler

i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası

koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar

j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar

k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir. "

29. 6458 sayılı Kanun'un "*Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar*" kenar başlıklı 55. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"*(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:*

a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar"

30. 6458 sayılı Kanun'un "*Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi*" kenar başlıklı 57. maddesi şöyledir:

"*(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.*

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancının iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenilmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılara, belli bir adreste ikamet etme, belirlenecek şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı

zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır."

31. 22/10/2014 tarihli ve 29153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Yönetmelik kapsamında hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "*Yaşam hakkı*" kenar başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması"

33. Sözleşme'nin "*İşkence yasağı*" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

34. Mültecilerin hukuki durumuna dair 28/7/1951 tarihli Sözleşme'nin (1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi) 33. maddesi şöyledir (29/8/1961 tarihli ve 359 sayılı Kanun'la onaylanmış; 5/9/1961 tarihli ve 10898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.):

"1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade ("refouler") etmeyecektir.

2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Uygulaması

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) sınır dışı kararının uygulanması hâlinde yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edileceğine ilişkin şikâyetlerle ilgili ilkesel yaklaşımı özetle şöyledir (*Soering/Birleşik Krallık*, B. No: 14038/88, 7/7/1989; *Saadi/İtalya* [BD], B. No: 37201/06, 28/2/2008; *M.S.S./Belçika ve Yunanistan* [BD], B. No: 30696/09, 21/1/2011; *J.K. ve diğerleri/İsveç* [BD], B. No: 59166/12, 23/8/2016; *Ghorbanov ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 28127/09, 3/12/2013; *Mamatkulov ve Aksarov/Türkiye* [BD], B. No: 46827/99, 4/2/2005; *Babajanov/Türkiye*, B. No: 49867/08, 10/5/2016):

AİHM'e göre yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konular doğrudan o ülkenin ulusal egemenlik yetkisine ilişkin olup Sözleşme'nin 6. maddesinin koruma alanı dışında kalmaktadır. Bir başka deyişle bu tür konularda alınan kararların medeni hak ve yükümlülüklerle ilgisi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte bir yabancının sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına dair ciddi emareler bulunması durumunda taraf devletin Sözleşme kapsamında sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Sözleşme, işkence ve kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünü içermektedir.

AİHM, Sözleşme'nin 2. (yaşam hakkı) ve 3. maddelerinin (işkence ve kötü muamele yasağı) birlikte ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde kural olarak işkence ve kötü muamelenin mutlak şekilde yasaklandığı gerçeğinden hareketle başvuruları 3. maddeyle sınırlı olarak incelemektedir. Bu kural geri gönderilen ülkede idam cezası uygulanacağı gibi doğrudan yaşam hakkının konusunu oluşturan şikâyetler bakımından geçerli değildir.

AİHM, kötü muamele riski bulunan ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğünün kamu düzeni veya kamu güvenliği bakımından risk oluşturanlar bakımından da geçerli olduğununun ve hatta uluslararası terörizm tehlikesinin bulunduğu hâllerde bile bu yükümlülüğe bir istisna getirilemeyeceğinin altını çizmektedir.

AİHM, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığını haklı gösteren önemli gerekçelerin bulunması hâlinde bu iddiaların kapsamlı ve titiz (etkili) bir şekilde incelenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

AİHM, söz konusu incelemenin etkililiğinden bahsedebilmek için sınır dışı kararı uygulanmadan önce ilgili kişiye bağımsız bir mercie başvuruda bulunma imkânı sunulması ve inceleme sonuçlanıncaya kadar sınır dışı kararının uygulamasının kendiliğinden (otomatik olarak) durdurulmasının önemine vurgu yapmaktadır.

AİHM'e göre Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline karar verilebilmesi için kötü muamele iddiasının bir olasılığın ötesinde gerçek bir risk düzeyine ulaşması gerekmektedir. Söz konusu riskin ciddiliği incelenirken geri

gönderilecek ülkeyle ilgili koşullar taraf devletçe resen araştırılmalıdır. Bu araştırma yapılırken bağımsız insan hakları örgütlerinin ve hükûmetlerin hazırladığı ülke raporlarından yararlanılması mümkündür.

AİHM'e göre başvurucuların kişisel durumlarına ve geri gönderilecekleri ülkede karşılaşacakları risklere ilişkin iddialarını ayrıntılı şekilde açıklama ve (varsa) iddialarını destekleyen belgeleri sunma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bir başka deyişle başvurucuların kişisel durumlarına ilişkin iddialarını ispat külfeti kendilerine aittir.

3. Özbekistan'ın Genel Güvenlik Durumuna İlişkin Bilgiler

36. AİHM'in Özbekistan'ın genel güvenlik durumuna ilişkin değerlendirmeleri özetle şöyledir (*Muminov/Rusya*, B. No: 42502/06, 11/11/2008, §§ 67-72; *Shakurov/Rusya*, B. No: 55822/10, 5/6/2012, §§ 101-109; *Zokhidov/Rusya*, B. No: 67286/10, 5/2/2013, §§ 108/113):

AİHM yukarıda yer verilen ve bu kararlarda atıf yapılan diğer birçok kararında Özbekistan'ın genel güvenlik durumunu değerlendirirken Birleşmiş Milletler ve insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin hazırladıkları ülke raporlarından yararlanmıştır. Anılan kararlarda ve kararlarda atıf yapılan raporlarda özetle Özbekistan hükumetinin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'yle işbirliğinden kaçındığına, ülke yetkililerininin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin uluslararası yükümlülükleri tam olarak yerine getirmediğine vurgu yapılmaktadır.

AİHM, Özbekistan'daki insan haklarına ilişkin genel durumun endişe verici olduğunu ve güvenilir uluslararası kaynaklardan edinilen bilgilere göre polis tarafından gözaltına alınan kişilere karşı işkence uygulamasının "sistematik" ve "ayrım gözetmeksizin" gerçekleştiğini ifade etmektedir.

AİHM, Özbekistan'a sınır dışı etme ya da suçlu iadesine ilişkin başvurularla ilgili olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlaline ilişkin kararlar verdiğini ancak bu durumun Özbekistan'a geri gönderilecek herkesin kötü muamele tehlikesi altında olduğu anlamına gelmeyeceğinin de altını çizmektedir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 10/5/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

38. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

39. Başvurucu; ülkesi Özbekistan'da öğrenci olduğu dönemde gençlik hareketlerine katıldığını, muhalif tavrı nedeniyle mevcut yönetimin hedefi hâline geldiğini, ülkesinde İslam dinine mensup olanların dinlerini açık veya gizli olarak yaşamalarının mümkün olmadığını, zulüm görme tehlikesi altında olduğu için 2009 yılında ülkesinden kaçarak Türkiye'ye sığındığını belirtmiştir.

40. Başvurucu; Türkiye'ye geldikten sonra evlendiğini, bu evlilikten iki çocuğunun olduğunu, ailesiyle birlikte 2010 yılından beri Gaziantep'te yaşadığını, herhangi bir adli veya idari soruşturma geçirmediğini ifade etmiştir.

41. Başvurucu; pazarlama ve ticaret eğitimi aldığını, geçimini ticaretle sağladığını, Türkiye sınırına çok yakın olan ve güvenli bölge olarak değerlendirilen Azez'e geçerek ticaret yapmayı planladığını, çatışma bölgelerine geçmesinin söz konusu olmadığını dile getirmiştir.

42. Başvurucu; ayrıca İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü gibi kuruluşların Özbekistan ile ilgili insan hakları raporlarına ve Özbekistan eski İngiltere Büyükelçisi'nin ülkedeki insan hakları ihlalleri hakkındaki açıklamalarına yer vermiştir.

43. Başvurucu, Özbekistan'da insan hakları ihlallerinin çok yaygın olduğunu, cezaevlerinde sistematik işkence yapıldığını, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülme ya da kötü muameleye maruz kalma tehlikesi altında bulunduğunu ileri sürmüş; maddi ve manevi tazminat ile adli yardım taleplerinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

44. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

> *"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*
>
> ...
>
> *Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz."*

45. Anayasa'nın "*Devletin temel amaç ve görevleri*" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

> *"Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."*

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun sınır dışı edilmesi hâlinde öldürülebileceğine ya da kötü muameleye maruz kalabileceğine ilişkin iddiaları, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiş olup yaşam hakkı bakımından ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

48. Anayasa'da yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet edişleri ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin konularda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere bu husus, devletin egemenlik yetkisi kapsamında kalmaktadır. Dolayısıyla devletin yabancıları ülkeye kabul etmekte veya

sınır dışı etmekte takdir yetkisinin bulunduğu kuşkusuzdur. Ancak anılan işlemlerin -Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde- bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (*A.A. ve A.A.* [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

49. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında yaşama hakkının yanında maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı da güvence altına alınmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise kimseye "işkence ve eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Maddenin sistematiğinden de anlaşılacağı üzere birinci fıkrada genel olarak güvence altına alınan bireyin maddi ve manevi varlığı, üçüncü fıkrada kötü muamelelere karşı özel olarak korunmuştur (*A.A. ve A.A.*, § 55).

50. Anılan maddede, devlete getirilen kötü muamelede bulunmama (negatif) yükümlülüğünün herhangi bir istisnasına yer verilmemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde kullanılmasının durdurulmasına imkân veren Anayasa'nın 15. maddesinde de maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı belirtilmiştir. Bu durum, kötü muamele yasağının mutlak nitelikte olduğunun açık göstergesidir (*A.A. ve A.A.*, § 56).

51. Ancak bu yasakla korunan hakların gerçek anlamda güvence altına alındığından bahsedebilmek için devletin kötü muamelede bulunmaması yeterli değildir. Devletin aynı zamanda bireyleri kendi görevlilerinin ve üçüncü kişilerin kötü muamele oluşturabilecek eylemlerine karşı da koruması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 57).

52. Nitekim Anayasa'nın 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın 17. ve 5. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde devletin bireyi kötü muamele yasağına karşı koruma (pozitif) yükümlülüğünün de bulunduğu anlaşılmaktadır (*A.A. ve A.A.*, § 58).

53. Anayasa'nın 17., 5. ve 16. maddeleri, uluslararası hukuk ve özellikle de Türkiye'nin taraf olduğu Cenevre Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri ile birlikte yorumlandığında devletin egemenlik yetkisi alanında olup gönderildikleri ülkede kötü muameleye maruz kalabilecek yabancıların da maddi ve manevi varlıklarına yönelik risklere karşı korunmalarının devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer aldığının kabulü gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 59).

54. Anılan pozitif yükümlülük kapsamında sınır dışı edilecek kişiye ülkesinde karşılaşabileceği risklere karşı gerçek anlamda bir koruma sağlanabilmesi için bu kişiye sınır dışı kararına karşı etkili bir "karşı çıkma imkânı" tanınması gerekir. Aksi hâlde sınır dışı edildiğinde kötü muameleye maruz kalma riski altında olduğunu iddia eden ve bu iddiasını delillendirme konusunda devlete göre daha kısıtlı imkânlara sahip olan yabancıya gerçek anlamda bir koruma sağlanabildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (*A.A. ve A.A.*, § 60).

55. Dolayısıyla kötü muameleye karşı koruma pozitif yükümlülüğünün -anılan yasağın koruduğu hakların doğası gereği- hakkında sınır dışı kararı verilen bir yabancıya "iddialarını araştırtma" ve bu kararı "adil bir şekilde inceletme" imkânı sağlayan usul güvencelerini de içerdiği kuşkusuzdur (*A.A. ve A.A.*, § 61).

56. Bu çerçevede sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğinin iddia edilmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Anılan usul güvencelerinin bir gereği

olarak idari makamlar tarafından alınan sınır dışı kararlarının bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, bu denetim süresince sınır dışı kararlarının icra edilmemesi ve yargılama sürecine tarafların etkili katılımının sağlanması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 62).

57. Kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü her sınır dışı işleminde yukarıda belirtilen şekilde bir araştırma yapılmasını gerektirmez. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvurucu tarafından savunulabilir (araştırılabilir/tartışılabilir/ araştırmaya değer/makul şüphe uyandıran) bir iddia ortaya konmalıdır. Bu doğrultuda başvurucu geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı, (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı ve bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır. Ancak savunulabilir iddianın ortaya konulması somut olayın özelliğine göre farklılık gösterebileceğinden her olayda ayrıca değerlendirilme yapılmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 63).

58. Bir iddianın savunulabilir olduğunun kabul edilmesi başvurunun mutlaka ihlalle sonuçlanacağı anlamına gelmemektedir. Bu kabul, başvurucunun iddialarının araştırmaya değer nitelikte olduğunun tespitinden ibarettir. Başvurucunun geri gönderileceği ülkenin koşulları veya kişisel durumu nedeniyle karşılaşabileceği risklere ilişkin iddialarının gerçekliği ve yaptığı açıklamaların makul olup olmadığı titiz bir şekilde araştırılmalıdır. İddianın doğruluğu ve/veya riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (*A.A. ve A.A.*, § 64).

59. Sınır dışı etme kararının uygulanması hâlinde kötü muamele yasağının ihlal edilebileceğine karar verebilmek için geri gönderilen ülkedeki riskin varlığının bir olasılığın ötesinde "gerçek bir risk" seviyesinde olduğunun ispatlanması gerekir. Bu konudaki ispat külfeti iddianın niteliğine göre kamu makamlarına ve/veya başvurucuya ait olabilir. İspat yükümlülüğüne ilişkin aşağıda yer verilen değerlendirme ölçütleri bir iddianın savunulabilir olup olmadığını değerlendirirken de dikkate alınmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 65).

60. İlk olarak başvurucu, geri gönderilen ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürebilir. Bu durumda anılan ülkenin genel koşullarının objektif olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağının kamu makamları tarafından ortaya konulması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 66).

61. İkincisi geri gönderilecek ülkenin kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulundukları iddia edilebilir. Böyle bir durumda kamu makamları tarafından, belirtilen özelliklerdeki kişi veya grupların ülkelerinde kötü muameleye uğrayıp uğramadıklarının araştırılması gerekir. Buna karşılık başvurucunun da risk altında olduğu iddia edilen gruplara aidiyetini veya mensubiyetini ispatlaması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 67).

62. Üçüncüsü geri gönderilecek ülkede var olduğu iddia edilen risk, başvurucunun herhangi bir gruba mensubiyetinden ya da aidiyetinden bağımsız olarak doğrudan kişisel durumundan kaynaklanabilir. Bu durumda başvurucunun geri gönderileceği ülkede hangi nedenle kötü muameleye maruz kalacağını açıklaması ve bu iddiasını ispata yarayacak olguları açıkça ortaya koyması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 68).

63. Son olarak geri gönderilecek ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri sürülebilir. Böyle bir durumda ise hem riskin gerçekliğinin hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarının başvurucu tarafından ortaya konulması gerekir (*A.A. ve A.A.*, § 69).

64. Gerçek riskin varlığına ilişkin maddi olguların bulunup bulunmadığı araştırılırken kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır. Ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler olması hâlinde yeni durum da gözönünde tutulmalıdır (*A.A. ve A.A.*, § 70).

65. Bu çerçevede yapılan bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin öncelikli rolü, geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunduğu durumlarda idari ve yargısal makamlar tarafından anılan yasak kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesi, usul güvencelerinin sağlanmadığını değerlendirdiğinde ikincillik ilkesi gereği kural olarak yeniden yargılama yapılması amacıyla ihlal kararı verir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (*A.A. ve A.A.*, § 71).

66. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir. Böyle bir durumda Mahkeme, sınır dışı işleminin gerçekleşmesi hâlinde kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilip edilmeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapabilir (*A.A. ve A.A.*, § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

67. Başvuru konusu olayda, yasa dışı yollardan Türkiye sınırını geçmeye çalışan başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu, hakkında ülkeye giriş yasağı getirildiği ve uluslararası koruma talebinin reddedildiği gerekçeleriyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir.

68. Başvurucu, dinî inancı ve siyasi görüşü nedeniyle ülkesine geri gönderilmesi hâlinde öldürülebileceğini ya da kötü muameleye maruz kalabileceğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 39-43).

69. Somut olayda öncelikli olarak geri gönderilen ülkede kötü muamele riskinin varlığına ilişkin savunulabilir bir iddianın bulunup bulunmadığı, bulunması hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı hususları incelenecektir.

70. Başvurucunun sunduğu bilgi ve belgeler (bkz. §§ 19, 20), geri gönderilen ülkenin koşullarına ilişkin AİHM tarafından yapılan değerlendirmeler (bkz. § 36), başvurucunun Suriye'deki çatışmalar başlamadan önceki bir tarihte (2009) Türkiye'ye giriş yaparak uluslararası koruma talebinde bulunması ve BMMYK tarafından başvurucuya 2010 yılında geçici mülteci statüsü verilmesi birlikte değerlendirildiğinde ülkesinde kötü muameleye maruz kalabileceğine ilişkin iddiaların araştırmaya değer nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

71. Bundan sonraki aşamada başvurucunun savunulabilir iddiasının idari ve yargısal makamlar tarafından ayrıntılı bir şekilde araştırılıp araştırılmadığı, bir diğer ifadeyle yargılama aşamasında kötü muamele yasağı kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığı incelenecektir.

72. Başvuru konusu olayda İdare Mahkemesi; başvurucunun kamu güvenliği bakımından tehdit oluşturan kişilerden olduğunu, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunduğunu ve uluslararası koruma talebinin reddedildiğini belirterek sınır dışı edilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığına karar vermiştir.

73. Bununla birlikte başvurucunun 2009 yılından itibaren istikrarlı bir şekilde önce BMMYK ve Göç İdaresi önünde, sonrasında ise İdare Mahkemesinde görülen davada dile getirdiği iddiaları dikkate alınmamıştır. Başvurucunun AİHM'in kararlarına ve insan hakları alanında araştırma yapan sivil toplum örgütlerinin raporlarına konu olmuş iddialarının doğru olup olmadığı hususunda yargılama aşamasında herhangi bir araştırma yapılmadığı gibi kararda da anılan iddialara neden itibar edilmediği konusunda bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

74. Dolayısıyla İdare Mahkemesinin Özbekistan'da var olduğu iddia edilen riske ilişkin araştırma ve değerlendirme yapma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

c. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

76. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

> *"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...*
>
> *(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."*

77. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesine göre esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminata ve/veya yeniden yargılamaya ya da somut olayın özelliğine göre yapılması gerekenlere hükmedilebilir.

78. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

79. İhlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için geri gönderilecek ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığının araştırılması ve değerlendirilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu anlaşıldığından kararın bir örneğinin mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

80. Bununla birlikte 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında 676 sayılı KHK ile yapılan değişiklik sonrasında yabancının, sınır dışı etme kararına karşı dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceği hükmüne bazı istisnalar getirilmiştir.

81. Yeni durumda i) Terör veya çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar, ii) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar, iii) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler bakımından sınır dışı edilmelerine karar verildiğinde dava açma süresi içinde veya yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceklerine dair hüküm uygulanmayacaktır.

82. Somut olayda başvurucunun kamu güvenliği açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının ardından idare mahkemesinde yapılacak yeniden yargılama sırasında sınır dışı edilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır (*Y.T.* [TK], B. No: 2016/22418, 1/11/2016). Başvurucunun geri gönderileceği ülkede gerçek bir kötü muamele riski altında olup olmadığının araştırılacağı süreçte sınır dışı edilmesi hâlinde maddi veya manevi bütünlüğü bakımından ciddi bir tehlike ortaya çıkabilecektir.

83. Bu durumda yeniden yargılama kararı verilmesinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca başvurucunun yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilmemesine de karar verilmesi gerekir.

84. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

85. Yeniden yargılama sonucunda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılma olanağı bulunması nedeniyle ihlalin tespiti yeterli görüldüğünden manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

86. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

87. Başvurucuya 1.800 TL vekâlet ücretinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesininde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman İdare Mahkemesine (E.2015/1142, K.2015/2394) GÖNDERİLMESİNE,

E. Yeniden yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.800 TL vekâlet ücretinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 10/5/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Engin YILDIRIM	Serdar ÖZGÜLDÜR	Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye	Üye
Recep KÖMÜRCÜ	M. Emin KUZ